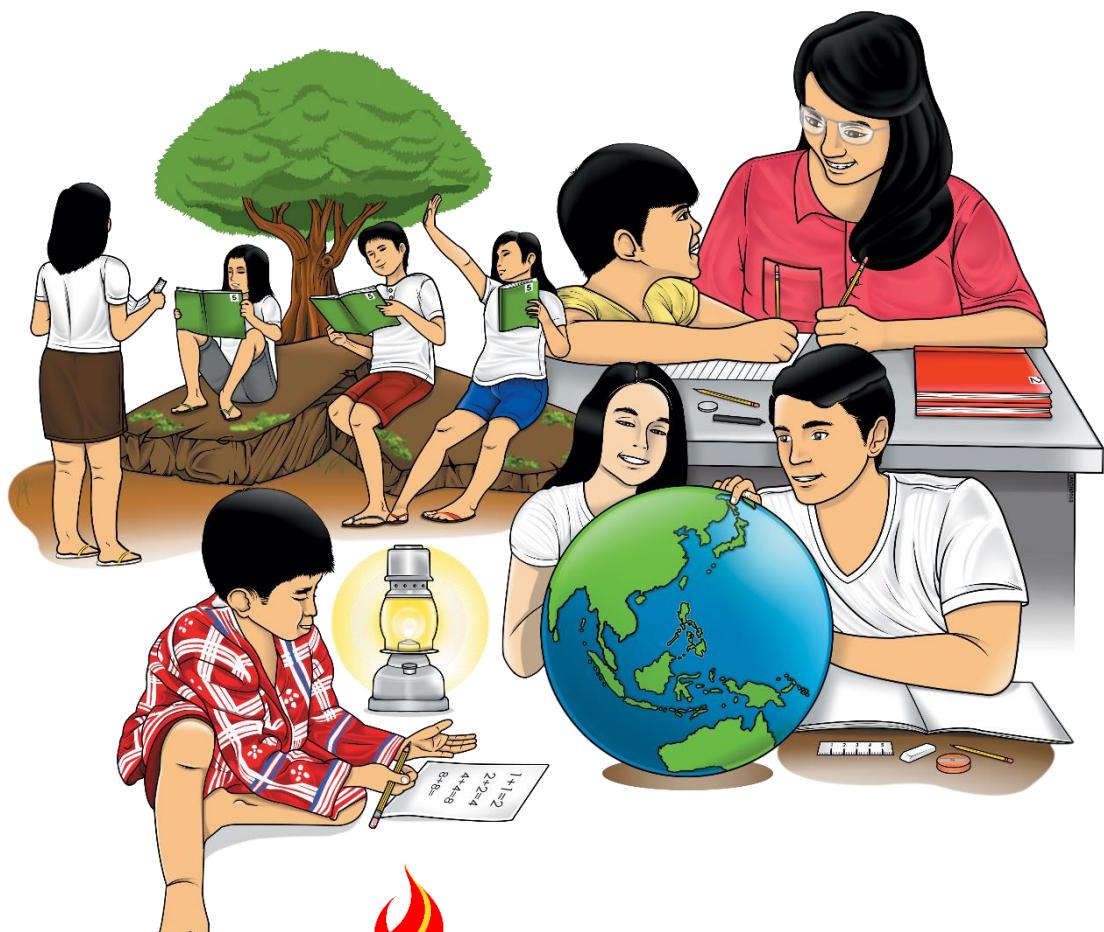

Araling Panlipunan

Unang Markahan – Modyul 4:

Mga Salik ng Produksyon at ang Implikasyon Nito sa Pang-araw-araw na Pamumuhay ng Tao

Araling Panlipunan – Ikasiyam na Baitang

Alternative Delivery Mode

Unang Markahan – Modyul 4: Mga Salik ng Produksyon at ang Implikasyon Nito sa Pang-araw-araw na Pamumuhay ng Tao

Unang Edisyon, 2020

Isinasaad sa Batas Republika 8293, Seksyon 176 na: Hindi maaaring magkaroon ng karapatang-sipi sa ano mang akda ang Pamahalaan ng Pilipinas. Gayon pa man, kailangan muna ang pahintulot ng ahensiya o tanggapan ng pamahalaan na naghanda ng akda kung ito ay pagkakikitaan. Kabilang sa mga maaaring gawin ng nasabing ahensiya o tanggapan ay ang pagtakda ng kaukulang bayad.

Ang mga akda kuwento, seleksyon, tula, awit, larawan, ngalan ng produkto o *brand name*, tatak o *trademark*, palabas sa telebisyon, pelikula, atbp. na ginamit sa modyul na ito ay nagtataglay ng karapatang-ari ng mga iyon. Pinagsumikapang matunton ang mga ito upang makuhang pahintulot sa paggamit ng materyales. Hindi inaanakin ng mga tagapaglathala at mga may-akda ang karapatang-aring iyon. Ang ano mang gamit maliban sa modyul na ito ay kinakailangan ng pahintulot mula sa mga oriinal na may-akda ng mga ito.

Walang ano mang parte ng materyales na ito ang maaaring kopyahin o ilimbag sa ano mang paraan ng walang pahintulot sa kagawaran.

Inilathala ng Kagawaran ng Edukasyon

Kalihim: Leonor Magtolis Briones

Pangalawang Kalihim: Diosdado M. San Antonio

Bumuo sa Pagsusulat ng Modyul

Manunulat:	Edna A. Opog, Erlinda G. Pacio, Jessa T. Cabuguas
Editor:	Mohamar D. Rindo, Katherine S. Suarin, Ryan G. Tulod
Tagasuri:	Alma L. Carbonilla, Nelson S. Lasagas, Ramel P. Cael
Tagaguhit:	Licerio S. Pausanos Jr.
Tagalapat:	Leizel C. Caballero, Kimberly Cler G. Suarez
Tagapamahala:	 Isabelita M. Borres Eugenio B. Penales Sonia D. Gonzales Majarani M. Jacinto Juliet A. Magallanes Florencio R. Caballero Alma D. Belarmino

Inilimbag sa Pilipinas ng _____

Department of Education – Region IX

Office Address: Regional Center, Balintawak, Pagadian City

E-mail Address: region9@deped.gov.ph

9

Araling Panlipunan

Unang Markahan – Modyul 4:

Mga Salik ng Produksiyon at ang

Implikasyon Nito sa Pang-araw-

araw na Pamumuhay ng Tao

Edna A. Opog, et. al.

Paunang Salita

Ang Self-Learning Module o SLM na ito ay maingat na inihanda para sa ating mag-aaral sa kanilang pag-aaral sa tahanan. Binubuo ito ng iba't ibang bahagi na gagabay sa kanila upang maunawaan ang bawat aralin at malinang ang mga kasanayang itinakda ng kurikulum.

Ang modyul na ito ay may inilaang Gabay sa Guro/Tagapagdaloy na naglalaman ng mga paalala, pantulong o estratehiyang magagamit ng mga magulang o kung sinumang gagabay at tutulong sa pag-aaral ng mga mag-aaral sa kani-kanilang tahanan.

Ito ay may kalakip na paunang pagsusulit upang masukat ang nalalaman ng mag-aaral na may kinalaman sa ihihandang aralin. Ito ang magsasabi kung kailangan niya ng ibayong tulog mula sa tagapagdaloy o sa guro. Mayroon ding pagsusulit sa bawat pagtatapos ng aralin upang masukat naman ang natutuhan. May susi ng pagwawasto upang makita kung tama o mali ang mga sagot sa bawat gawain at pagsusulit. Inaasahan namin na magiging matapat ang bawat isa sa paggamit nito.

Pinapaalalahanan din ang mga mag-aaral na ingatan ang SLM na ito upang magamit pa ng ibang mangangailangan. Huwag susulatan o mamarkahan ang anumang bahagi ng modyul. Gumamit lamang ng hiwalay na papel sa pagsagot sa mga pagsasanay.

Hinihikayat ang mga mag-aaral na makipag-ugnayan agad sa kanilang guro kung sila ay makararanas ng suliranin sa pag-unawa sa mga aralin at paggamit ng SLM na ito.

Sa pamamagitan ng modyul na ito at sa tulong ng ating mga tagapagdaloy, umaasa kami na matututo ang ating mag-aaral kahit wala sila sa paaralan.

Alamin

Pamantayang Pangnilalaman	Pamantayan sa Pagganap
Ang mga mag-aaral ay may pag-unawa sa mga pangunahing konsepto ng ekonomiks bilang batayan ng matalino at maunlad na pang-araw-araw na pamumuhay.	Ang mag-aaral ay naisasabuhay ang pag-unawa sa mga pangunahing konsepto ng ekonomiks bilang batayan ng matalino at maunlad na pang-araw-araw na pamumuhay.

Mga Nilalaman (Paksa/ Aralin)

1. Mga Salik ng Produksyon at ang Implikasyon Nito sa Pang-araw-araw na Pamumuhay ng Tao

Mga Pamantayan sa Pagkatuto

Pagkatapos mapag-aranan ang modyul na ito, ang mag-aaral ay inaasahang:

1. Natatalakay ang mga salik ng produksyon at ang implikasyon nito sa pang-araw-araw na pamumuhay.

Sa nakaraang aralin, natutunan ang tungkol sa paunang ideya o konsepto ng produksyon. Iyong natiyak ang kahalagahan ng mga produktong tinaguriang *inputs* bilang susi sa pagbuo ng mga produktong tinatawag na *outputs*. Natutunan mo rin na dumaan rin iilang proseso ang isang payak na bagay upang ito ay maging kapaki-pakinabang na produkto na maaaring tumugon sa mga pangangailangan ng tao.

Sa modyul na ito ay mapag-aaranan mo ang tungkol sa salik ng produksyon at ang implikasyon nito sa pang-araw-araw na pamumuhay. Sa pamamagitan ng pagsasama-sama ng salik (*factors*) nagiging posible ang produksyon ng iba't ibang produkto na mahalaga sa buhay ng tao. Sa tulong ng mga gawain sa araling ito, iyong mahihinuha kung gaano kahalaga ang bawat salik ng produksyon at ang implikasyon nito sa pang-araw-araw na pamumuhay ng tao.

Subukin

Panimulang Gawain: Paunang Pagtataya

Panuto: Basahin at unawaing mabuti ang bawat pangungusap at piliin ang tamang letra na tumutukoy sa tumpak na kasagutan. Isulat sa sagutang papel ang tamang sagot.

1. Alin sa mga sumusunod ang nagpapatunay na may naiibang katangian ang lupa bilang salik ng produksyon?
 - A. tinataniman ng mga magsasaka
 - B. pinapatayuan ng mga imprastraktura
 - C. itinuturing ito na *fixed* o takda ang bilang
 - D. ito ng mga *input* sa produksyon
2. Anong proseso ng produksyon ang nagpapalit-anyo ng produkto?
 - A. paggamit ng mga hilaw na sangkap
 - B. pagtayo ng mga pabrika
 - C. pagsasama-sama ng mga salik upang makabuo ng output o produkto
 - D. pagkamalikhain ng mga manggagawa
3. Alin sa mga sumusunod ang tumutukoy sa kabayaran sa paggamit ng *capital* sa proseso ng produksyon?
 - A. interes
 - B. kita
 - C. pera
 - D. regalo
4. Paano nakatutulong ang paggamit ng makinarya sa produksyon?
 - A. maraming hilaw na sangkap ang magagamit
 - B. maraming *output* ang mabubuo
 - C. mas magiging mabilis ang paglikha ng mga produkto
 - D. matutugunan ang pangangailangan ng mga konsyumer
5. Alin sa mga sumusunod ang **HINDI** kabilang sa katangiang taglay ng isang *entrepreneur*?
 - A. puno ng inobasyon
 - B. maging malikhain
 - C. may kakayahang magpatupad ng presyo sa pamilihan
 - D. handang makipagsapalaran sa kahihinatnan ng negosyo
6. Paano mo masasabi na kakambal ng paggawa ang kapital?
 - A. paggawa at kapital ay parehong salik ng produksyon
 - B. kaakibat ng lakas at galing sa paggawa ang kalidad at dami ng kapital
 - C. ang teknolohiya na gawa ng tao ay magagamit rin bilang kapital
 - D. ang dami ng manggagawa at kapital ng pagnenego

7. Bakit itinuring ang lupa na pangunahing salik ng produksyon?
- A. pinagmulan ito ng lahat ng produktong ibinenta sa pamilihan
 - B. dito nagmumula ang *raw materials* na kinakailangan sa pagbuo ng bagong produkto
 - C. mas malawak ang sulat ng lupaing tinataniman
 - D. patayuan ng mga imparastruktura na kailangan sa produksyon
8. Saan nanggaling ang kakayahang at kahusayan ng isang taong nagtatrabaho?
- A. kapital
 - B. lupa
 - C. paggawa
 - D. produksyon
9. Alin sa mga sumusunod ang kita ng *entrepreneur* matapos magtagumpay ang pakikipagsapalaran ng negosyo?
- A. interes
 - B. sahod
 - C. *subsidy*
 - D. tubo o *profit*
10. Alin sa mga sumusunod ang *input* sa pagbuo ng mesa at silya?
- A. kagamitan, makinarya, manggagawa at lupain
 - B. kahoy, kagamitan, makinarya at teknolohiya
 - C. kagamitan, makinarya, manggagawa at kahoy
 - D. tabla, makinarya, teknolohiya at kagamitan
11. Alin sa mga pahayag sa ibaba ang nagpapatunay sa pagkakaiba ng produksyon at pagkonsumo?
- A. Ang produksyon ay pagproseso ng produkto at ang pagkonsumo ay paggamit ng produkto.
 - B. Nililikha ang produkto sa produksyon, samantala ginagamit ito sa pagkonsumo.
 - C. Ang produksyon ay proseso ng pagsasama-sama ng mga salik upang makabuo ng produkto at ang pagkonsumo ay pagbili at paggamit ng produktong magbibigay ng kapakinabangan sa tao.
 - D. Sa produksyon maraming produktong bibilhin samantala sa pagkonsumo nasisiyahan ang mga tao sa pagbili ng produkto.
12. Ano ang materyal na gawa ng tao na ginagamit sa produksyon?
- A. malawak na lupain
 - B. libo-libong binhi ng prutas
 - C. makinarya at teknolohiya
 - D. maayos na daan at tulay
13. Sino sa mga ekonomistang nabanggit ang nagsasabing “mahalaga ang inobasyon para sa isang *entrepreneur*? ”
- A. Abraham Harold Maslow
 - B. Edward Denison
 - C. Joseph Schumpeter
 - D. Upton Sinclair

14. Alin sa apat na mga salik ng produksyon ang tumutukoy sa kalakal na nakalilikha ng bagong produkto?
- A. *enterprise*
 - B. kapital
 - C. lupa
 - D. paggawa
15. Saan nanggagaling ang lupa, lakas-paggawa, kapital at kakayahang *entrepreneur* bilang mga salik ng produksyon?
- A. bahay-kalakal
 - B. industriya
 - C. pamahalaan
 - D. sambahanan

**Aralin
4**

Mga Salik ng Produksyon at Ang Implikasyon Nito sa Pang- araw-araw na Pamumuhay

Balikan Natin

Gawain 1: IRF Chart

Panuto: Sagutin ang IRF Chart. Isulat mo sa hanay ng I – *initial* ang kasagutan sa tanong na: “Para sa iyo ano-ano ang mga salik ng produksyon at ang implikasyon nito sa pang-araw-araw na pamumuhay?” Ang dalawang natitirang hanay ay sasagutan mo sa mga susunod na bahagi ng pag-aaral mo sa paksa.

IRF Chart

<i>I-initial Answer</i>	
<i>R-revised Answer</i>	
<i>F-final Answer</i>	

Tuklasin

Gawain 2: Larawan-Suri

Panuto: Suriin ang mga larawan sa ibaba at sagutin ang mga pamprosesong tanong pagkatapos nito. Isulat ang sagot sa sagutang papel.

Source: <https://tinyurl.com/kauya3vs>

Source: <https://tinyurl.com/wymb8rnk>

Source: <https://tinyurl.com/2kvchmtm>

Source: <https://tinyurl.com/dd7pcjxc>

Makikita sa mga larawang ito ang mga senaryong may kaugnayan sa pang-araw-araw na pamumuhay ng tao. Kasama sa mga litratong ito ang mga kilalang taong nagbigay kontribusyon sa mga salik ng produksyon at sa pamumuhay ng tao.

Pamprosesong Tanong:

1. Ano ang pangunahing paksa ng mga larawang sa itaas?
2. Paano nauugnay ang bawat pangkat ng mga larawan ng isa't isa?
3. Sa palagay mo, mahalaga ba sa pang-araw-araw na pamumuhay ng tao ang mga bagay o tao na nasa larawang ito? Ipaliwanag ang sagot.

Suriin

Matapos mong malaman ang mga paunang impormasyon tungkol sa aralin, ngayon naman ay iyong lilinangin ang mga kaalamang ito sa tulong ng mga teksto at mga inihandang gawain upang iyong maging batayan sa pagkamit ng mga impormasyon. Ang pinakatiyak na layunin ng bahaging ito ay matutuhan mo bilang mag-aaral ang mahahalagang ideya o konsepto tungkol sa salik ng produksiyon. Inaasahang magagabayan ka ng mga inihandang gawain at teksto upang masagot ang katanungan kung gaano kahalaga ang bawat salik ng produksiyon sa pang-araw-araw na pamumuhay ng tao. Halina't umpisahan mo na muli ang iyong pag-aaral.

MGA SALIK NG PRODUKSIYON

Lupa Bilang Salik ng Produksyon

Sa ekonomiks, ang lupa ay hindi lamang tumutukoy sa tinataniman ng mga magsasaka o pinagtatayuan ng bahay. Kasama rin dito ang lahat ng yamang likas sa ibabaw at ilalim nito, pati ang mga yamang tubig, yamang mineral at yamang gubat. Hindi tulad ng ibang salik, ang lupa ay may naiibang katangian sapagkat ito ay *fixed* o takda ang bilang. Samakatuwid, ang wastong paggamin ng lupa ay mahalaga. Malaki man o maliit ang sukat nito, kailangang tiyakin ang pagkakaroon ng produktibong paggamin.

Paggawa Bilang Salik ng Produksyon

Ang mga likas na yaman at mga hilaw na sangkap ay hindi magiging kapakipakinabang kung hindi gagamitin at gagawing produkto. Nangangahulugan ito na kailangan ang mga manggagawa sa transformasyon ng mga hilaw na materyales sa pagbuo ng tapos na produkto o serbisyo. Ang lakas-paggawa ay tumutukoy sa kakayahang tao sa produksyon ng kalakal o serbisyo. May dalawang uri ang lakas-paggawa: ang mga manggagawang may kakayahang mental o silang mga tinatawag na may white-collar job (*white-collar job*). Mas ginagamit ng manggagawang may kakayahang mental ang kanilang isip kaysa sa lakas ng katawan sa paggawa. Halimbawa ng mga ito ay ang mga doctor, abogado, inhinyero, at iba pa. Ang katawagang *white-collar* ay unang ipinakilala ni Upton Sinclair, isang Amerikanong manunulat noong 1919.

Ang isa pang uri ng lakas-paggawa ay ang mga manggagawang may kakayahang pisikal o silang mga tinaguriang may *blue-collar job*. Mas ginagamit naman nila ang lakas ng katawan kaysa sa isip sa paggawa halimbawa nito ang mga karpintero, drayber, magsasaka at iba pa sahod o sweldo ang tawag sa pakinabang ng manggagawa sa ipinagkalooob na paglilingkod. Ang mga manggagawa ay may malaking ginagampanan sa ating pang-araw-araw na pamumuhay sapagkat ang kanilang paggawa ng produkto at serbisyo ang tumutustos sa ating pangangailangan.

Kapital Bilang Salik ng Produksyon

Ang kapital ay tumutukoy sa kalakal na nakalilikha ng iba pang produkto. Mas magiging mabilis ang paggawa kung may mga makinarya o kasangkapang gagamitin ang mga manggagawa. Ang mga kagamitang ito na gawa ng tao sa paglikha ng panibagong kalakal ay matatawag na halimbawa ng kapital. Ang kapital ay maaari ring iugnay sa salapi at imparastruktura tulad ng mga gusali, kalsada, tulay pati na ang mga sasakyen.

Ang pagsulong ng ekonomiya ng isang bansa ay hindi lamang nakadepende sa lupa at lakas-paggawa. Ayon sa artikulo ni Edward F. Denison na may pamagat na “*The Contribution of Capital to Economic Growth (1962)*”, ang kapital ay isa sa mga salik sa pagtamo ng pagsulong ng isang bansa. Sa makabagong ekonomiya, kinakailangan ang mga bansa na mangalap ng malaking capital upang makamit ang pagsulong. Ang kabayaran sa paggamit ng kapital sa proseso ng produksyon ay tinatawag na interes.

Entrepreneurship Bilang Salik ng Produksyon

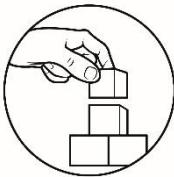
Itinuturing na pang-apat na salik ng produksyon ang *entrepreneurship*. Ito ay tumutukoy sa kakayahang at kagustuhan ng isang tao na magsimula ng isang negosyo. Ang *entrepreneur* ang tagapag-ugnay ng naunang mga salik ng produksyon upang makabuo ng produkto at serbisyo. Siya rin ang nag-oorganisa, nagkokontrol at nakikipagsapalaran sa mga desisyon sa mga bagay na maaapekto sa produksyon. Taglay ng isang *entrepreneur* ang pag-iisip na omit malikhain, puno ng inobasyon at handa sa pagbabago. Ayon kay Joseph Schumpeter, isang ekonomista ng ika-20 siglo, napakahalaga ng inobasyon para sa isang *entrepreneur*. Ipinaliwanag niya na ang inobasyon o patuloy na pagbabago ng *entrepreneur* sa kaniyang produkto at serbisyo ay susi sa pagtamo ng pagsulong ng isang bansa.

Maliban sa pagging magaling na *innovator* tulad ng paggamit ng makabagong pamamaraan at estilo sa paggawa ng produkto at pagkakaloob ng serbisyo, ang mga sumusunod ay ilan sa mga katangian na dapat taglayin upang maging matagumpay na *entrepreneur*:

1. kakayahang pangangasiwa ng negosyo
2. matalas na pakiramdam hinggil sa pagbabago sa pamilihan
3. may lakas ng loob na humarap at makipagsapalaran sa kahihinatnan ng negosyo

Ang tubo o *profit* ay tumutukoy sa kita ng isang *entrepreneur*. Ito ay kita ng *entrepreneur* matapos magtagumpay sa pakikipagsapalaran sa negosyo. Sinasabing hindi nakatitiyak ang *entrepreneur* sa kanyang tubo dahil hindi pa niya alam ang kahihinatnan ng kaniyang pagnenegosyo.

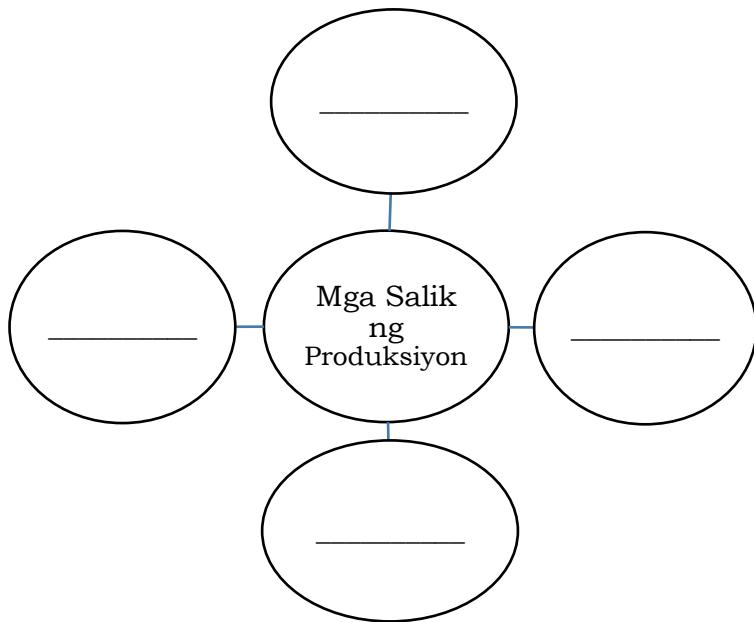
Ang produksyon ang tumutugon sa ating pangangailangan. Kung walang produksyon ay wala rin tayong produkto at serbisyo na ikokonsumo. Ang mga salik na lupa, paggawa, kapital at *entrepreneurship* ay may malaking bahaging ginagampanan sa prosesong ito. Kapag ang mga salik na ito ay nag-ugnay-ugnay, ito ay magdudulot ng mga produkto at serbisyo na tutugon sa ating pang-araw-araw na pangangailangan.

Pagyamanin

Gawain 3: Buuin Natin-Mga Salik ng Produksyon

Panuto: Sagutin ang *graphic organizer* tungkol sa mga salik ng produksyon. Isulat sa loob ng mga biluhaba ang mga salik ng produksyon at ang kahalagahan nito.

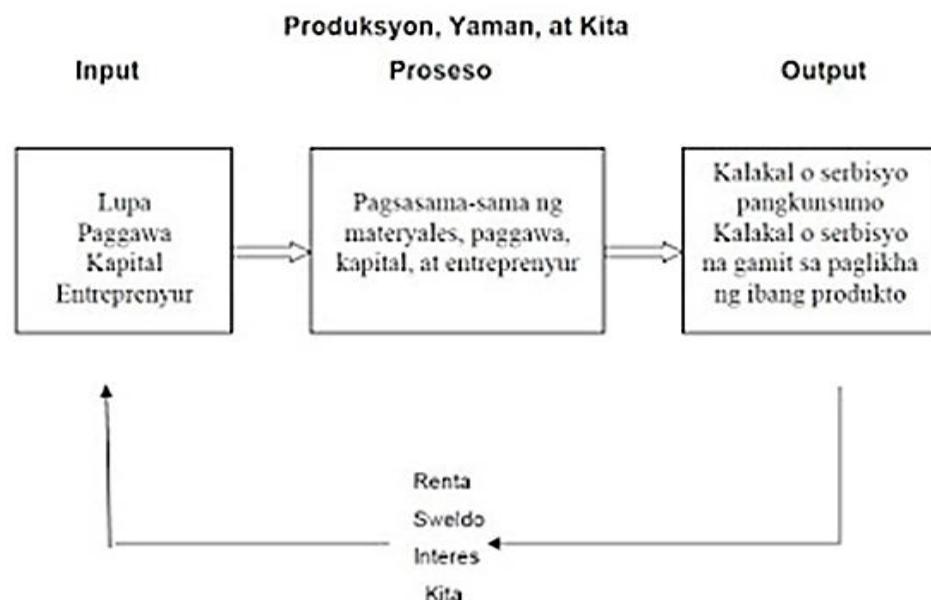
Pamprosesong Tanong:

Panuto: Sagutin ang mga pamprosesong tanong sa ibaba. Isulat ang sagot sa sagutang papel.

1. Ano ang mga salik ng produksyon at ang kahalagahan nito sa pang-araw-araw na pamumuhay ng tao?
2. Bakit mahalaga ang ginagampanan ng bawat salik sa proseso ng produksyon?
3. Sa iyong palagay, alin sa mga salik ang pinakamahalaga sa proseso ng produksyon? Pangatwiran ang sagot.

Gawain 4. Ikot-Nawain

Panuto: Suriin at unawaing mabuti ang dayagram sa ibaba na nagpapakita ng paikot-daloy ng produksyon. Pagkatapos nito ay sagutin ang mga pamprosesong tanong sa ibaba. Isulat ang sagot sa sagutang papel.

Pamprosesong Tanong:

1. Ang ilustrasyon sa itaas ay may kinalaman sa produksyon, ano ang ipinahihiwatig nito?
2. Batay sa dayagram na iyong nakikita, paano nauugnay ang input sa output? Pangatwiran.
3. Bilang mag-aaral, bakit mahalaga sa iyo ang pag-uugnay-ugnay ng mga salik sa pang-araw-araw na buhay?

Gawain 5: IRF Chart

Panuto: Sa pagkakataong ito, sagutan mo na ang IRF Chart. Kung iyong natatandaan ay isinulat mo ang iyong *I-initial* na kasagutan sa tanong na “Para sa iyo, ano ano ang mga salik ng produksyon at ang implikasyon nito sa pang-araw-araw na pamumuhay? Ngayon naman ang iyong pagkakataon na baguhin o *i-revise* ang naunang kasagutan. Isaayos mo ang mga konsepto na taliwas sa iyong napag-aralan. Isulat ang iyong kasagutan sa bahagi ng *revised*.

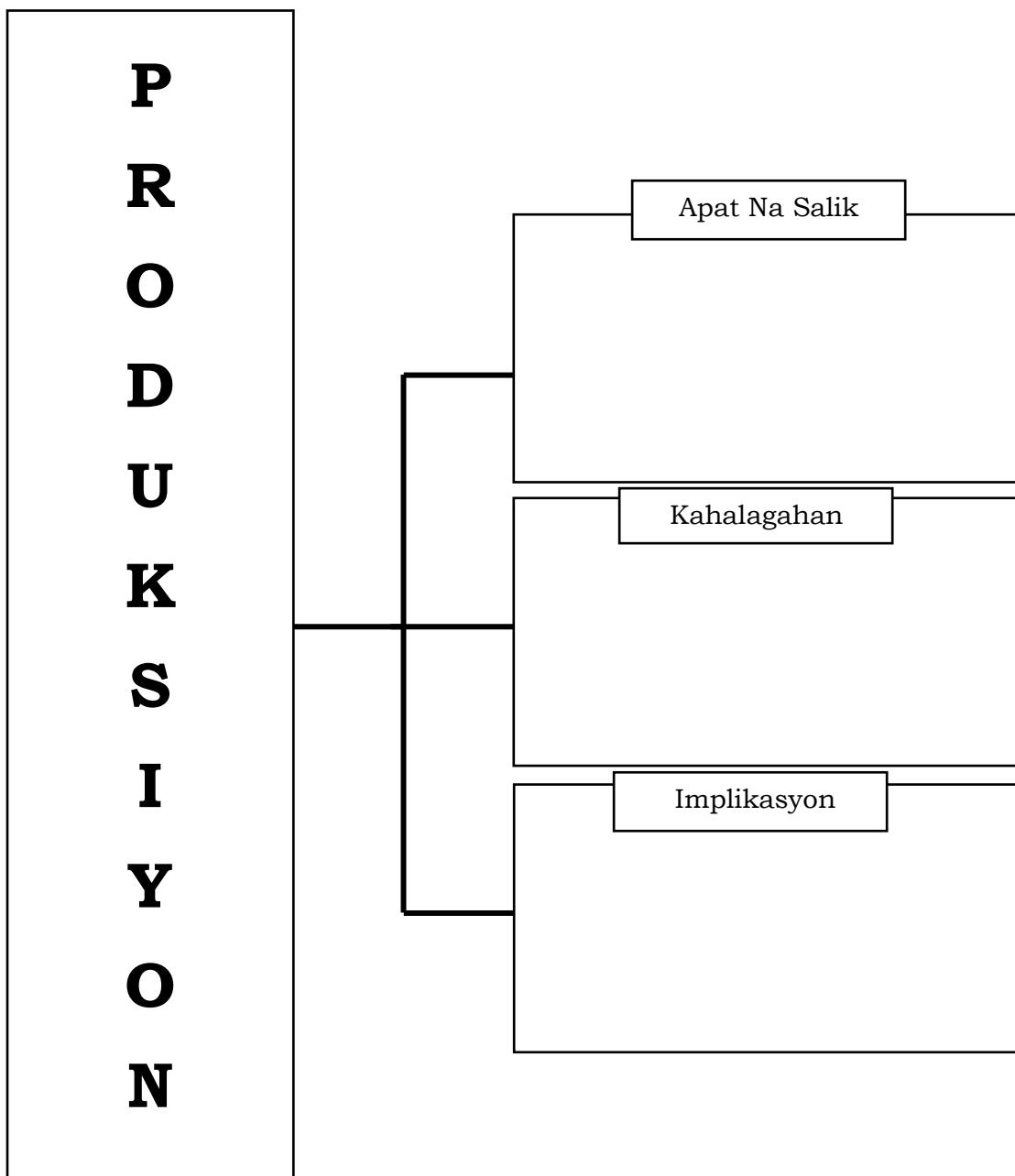
IRF Chart

<i>I-initial Answer</i>	
<i>R-evised Answer</i>	
<i>F-final Answer</i>	

Matapos mong mapalalim ang iyong kaalaman ukol sa salik ng produksyon, maaari ka ng pumunta sa susunod na bahagi ng aralin. Ihanda mo ang iyong sarili para sa mas malalim pa na pag-unawa ng konsepto ng salik ng produksyon.

Gawain 6. Isulat Mo Sa *Tri-Linear Model*!

Panuto: Layunin ng gawaing ito ang mabigyang diin sa pamamagitan ng pagsulat sa *boxes* ng mahahalagang konseptong may kaugnayan sa produksyon mula sa tekstong iyong binasa.

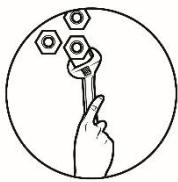

Isaisip

Mula sa binasang teksto tungkol sa produksyon. Narito ang mahahalagang kaalaman na dapat mong tandaan:

1. Hindi lahat ng bagay sa paligid ay maaaring ikonsumo agad ng tao.
2. May mga bagay na kailangan pang idaan sa proseso upang maging higit na kapaki-pakinabang.
3. Ang produksyon ay proseso ng pagpapalit anyo ng produkto sa pamamagitan ng pagsasama-sama ng mga salik.
4. Ang lupa, bilang salik ng paggawa, ay *fixed* o takda ang bilang kaya't mahalaga ang wastong paggamit nito.
5. Ang likas na yaman at hilaw na sangkap ay dapat gawing produkto upang maging kapaki-pakinabang.
6. Ang lakas-paggawa ay tumutukoy sa kakayahang tao sa produksyon ng kalakal o serbisyo.
7. Ang *white-collar job* bilang uri ng lakas-paggawa ay tumutukoy sa mga manggagawang mas ginagamit ang isip kaysa lakas sa paggawa.
8. Ang *blue-collar job* naman ay tumutukoy sa mga manggagawang may kakayahang pisikal.
9. Ang paggawa ng produkto o serbisyo ng mga manggagawa ang siyang tumutustos sa pangangailangan ng mga tao.
10. Kapital ang tawag sa kalakal na nakalilikha ng iba pang produkto.
11. Ang pagsulong) ng ekonomiya ng isang bansa ay nakadepende sa lupa, lakas-paggawa at kapital.
12. Ang *entrepreneurship* ay tumutukoy sa kakayahang at kagustuhan ng tao na magsimula ng negosyo.
13. *Entrepreneur* naman ang tawag sa tagapag-ugnay ng naunang salik ng produksyon upang makabuo ng produkto o serbisyo.
14. Ang *innovation* o patuloy na pagbabago ng *entrepreneur* sa kaniyang produkto o serbisyo ay susi sa pagtamo ng pagsulong ng isang bansa.
15. Ang produksyon ang siyang tumutugon sa pangangailangan ng tao.

Isagawa

Gawain 7. Basa-Suri

Panuto: Basahin at pag-aralan ang balita na may pamagat na “Hataw sa Rice Production, Pararangalan.”

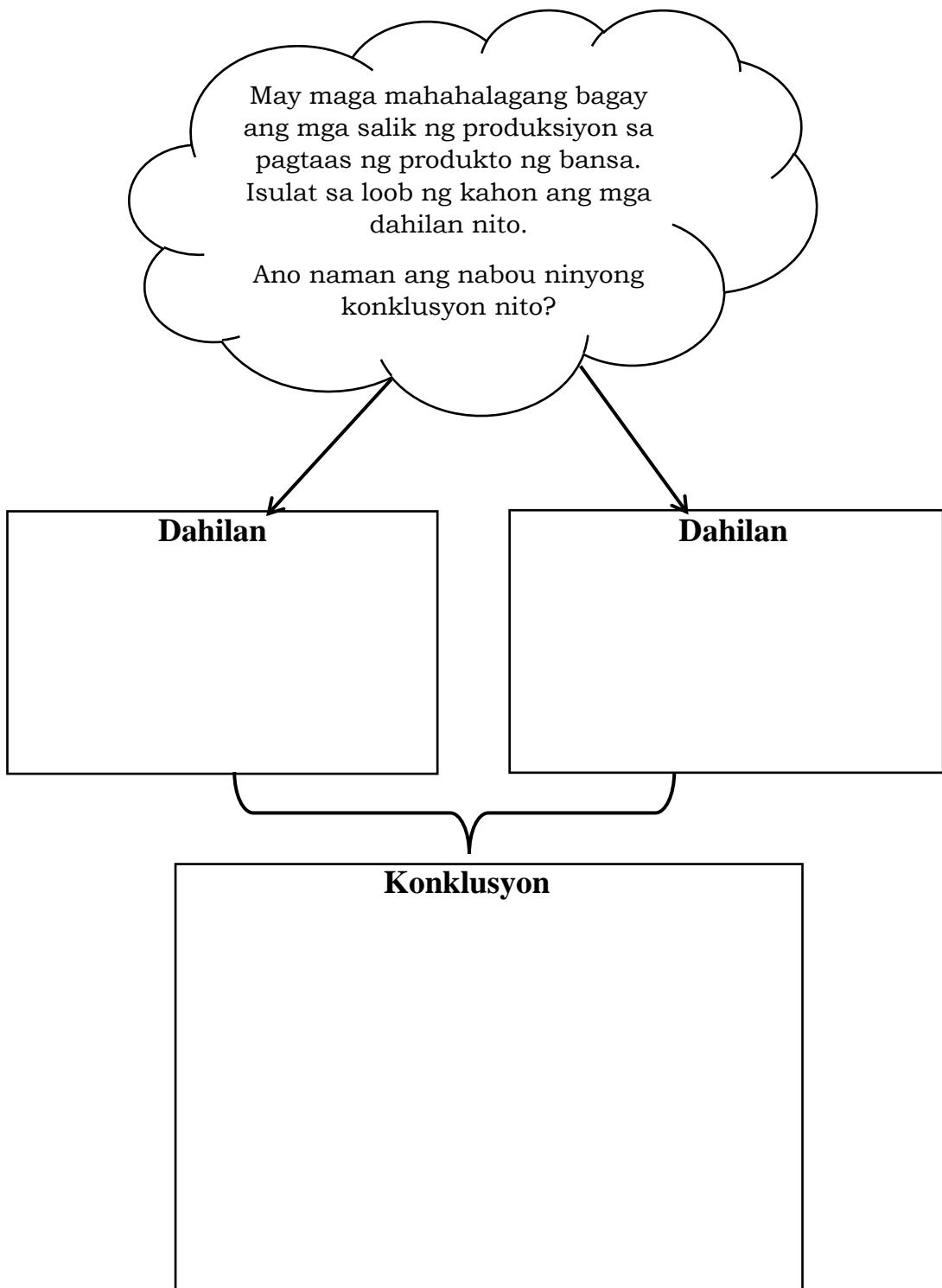
CABANATUAN CITY – Nakatakdang gawaran ng Department of Agriculture (DA) ng “Agri-Pinoy Rice Achievers Award” ang mga lalawigan, bayan, at indibidwal na malaki ang ambag sa pagtamo ng hangarin ng pamahalaan na staple self-sufficiency. Sinabi ni DA Regional Executive Director Andrew Villacorta na kabilang ang Nueva Ecija at Bulacan sa sampung top performing provinces sa buong bansa.

Sila ay makakukuha ng tig-aapat na milyong pisong halaga ng mga proyekto. Kasama naman sa 48 na nagwagi sa municipal category at makatatanggap ng tig-isang milyong pisong halaga ng mga proyekto ang Talavera, Guimba, General Tinio, Llanera, Sta. Rosa, Sto. Dominggo, Cuyapo, at Lupao sa Nueva Ecija at maging ang San Rafael sa Bulacan. May kabuuang 87 technicians at opisyal naman sa Gitnang Luzon ang itinanghal na Outstanding Agricultural Extension Workers (AEW) na mag-uuwi ng tig-Php20,000 halagang insertibo. May 350 iba pang AEW's, 10 irrigators' associations at tatlong small water impounding system associations sa buong kapuluuanang pagkakalooban din ng naturang pagkilala sa isang seremonya ngayong araw sa Philippine International Convention Center.

Nakapagtala ang Gitnang Luzon ng 138 porsyentong rice sufficiency level noong nakaraang taon kahit pa sinalanta ito ng matinding pag-ulang dulot ng habagat. Sinabi ni Villacorta na umabot sa 3,220,607 metriko toneladang palay mula sa 675,781 ektarya ang naani, na ang average yield ay 4.77 metriko tonelada kada ektarya. Ang produksyon noong 2012 ay 23 porsyentong mas mataas kumpara sa 2,616,083 metriko toneladang naitala noong 2011 at ito ay nakaambag sa 18 porsyento ng pambansang produksyon alinsunod sa “Food Staple Self-Sufficiency Program.”

Ayon sa *Regional Agriculture Chief*, ang pagsasanib ng mga programa at proyekto patungkol sa climate change adaptation ng mga tanggapan ng pambansa at local na pamahalaan ang dahilan ng agarang pagkabawi mula sa sakuna at paglago ng produksyon. –Light A. Nolasco

Pinagkukunan: <http://www.balita.net.ph/2013/03/15/hatawan-sa-rice-production-pararangalan/>

Tayahin

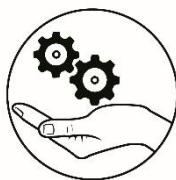
Panghuling Pagtataya

Panuto: Basahin at unawaing mabuti ang bawat pangungusap at piliin ang tamang titik na tumutukoy sa tumpak na kasagutan. Isulat ito sa sagutang papel ang mga sagot.

1. Naiiba ang lupa bilang salik ng produksyon dahil:
 - A. tinataniman ng mga magsasaka
 - B. patayuan ng mga imparastruktura
 - C. itinuturing ito na fixed o takda ang bilang
 - D. pinagmumulan ito ng mga input sa produksyon
2. Paano nakatulong ang paggamit ng makinarya sa produksyon?
 - A. maraming hilaw na sangkap ang magagamit
 - B. maraming output ang mabubuo
 - C. mas magiging mabilis ang paglikha ng mga produkto
 - D. matutugunan ang pangangailangan ng mga konsyumer
3. Alin sa sumusunod ang tumutukoy ng kabayaran sa paggamit ng *capital* sa proseso ng produksyon?
 - A. interes
 - B. kita
 - C. pera
 - D. regalo
4. Anong proseso ang pagpapalit anyo ng produkto sa pamamagitan sa produksyon
 - A. paggamit ng mga hilaw na sangkap
 - B. pagtayo ng mga pabrika
 - C. pagsasama-sama ng mga salik upang makabuo ng output o produkto
 - D. pagkamalikhain ng mga manggagawa
5. Alin sa mga sumusunod ang hindi kabilang sa katangian ng isang entrepreneur isang *entrepreneur*?
 - A. puno ng inobasyon
 - B. maging malikhain
 - C. may kakayahang magpatupad ng presyo sa pamilihan
 - D. handang makipagsapalaran sa kahihinatnan ng negosyo
6. Saan nanggagaling ang kakayahang at kasanayan ng isang taong nagtatrabaho?
 - A. kapital
 - B. lupa
 - C. paggawa
 - D. produksyon
7. Bakit itinuring ang lupa na pangunahing salik ng produksyon?
 - A. pinagmulan ito ng lahat ng produktong ibenenta sa pamilihan
 - B. dito nagmumula ang *raw materials* na kinakailangan sa pagbuo ng bagong produkto

- C. mas malawak ang sukat ng lupaing tinataniman
D. ito ay patayuan ng mga imprastruktura na kailangan sa produksyon
8. Paano mo patutunayan na kakambal ng paggawa ang kapital?
A. ang paggawa at kapital ay parehong salik ng produksyon
B. kaakibat ng lakas at galling sa paggawa ang kalidad at dami ng kapital
C. teknolohiya na gawa ng tao ay magagamit rin bilang kapital
D. magkapareho ang dami ng manggagawa at kapital sa pagnenego
9. Alin sa sumusunod ang kita ng *entrepreneur* matapos magtagumpay sa pakikipagsapalaran sa negosyo?
A. interes
B. sahod
C. *subsidy*
D. tubo o *profit*
10. Alin sa sumusunod ang *input* sa mga salik na ginamit sa pagbuo ng produkto.
sa nabuong *output* na “mesa at silya”?
A. kagamitan, makinarya, maggagawa at lupain
B. kahoy, kagamitan, makinarya at lupain
C. kagamitan, makinarya, manggagawa at kahoy
D. tabla, makinarya, teknolohiya at kagamitan
11. Alin sa mga pahayag sa ibaba ang nagpapatunay sa pagkakaiba ng produksyon at pagkonsumo sa pang araw-araw na buhay ng mga tao?
A. Ang produksyon ay pagproseso ng produkto at ang pagkonsumo ay paggamit ng produkto.
B. Nililikha ang produkto sa produksyon, samantala ginagamit ito sa pagkonsumo.
C. Ang produksyon ay proseso ng pagsasama-sama ng mga salik upang makabuo ng produkto at ang pagkonsumo ay pagbili at paggamit ng produkto na magbibigay ng kapakinabangan sa tao.
D. Sa produksyon maraming produktong bibilhin samantala sa pagkonsumo nasisiyahan ang mga tao sa pagbili ng produkto.
12. Alin sa mga katangiang taglay ng mga manggagawang may kakayahang pisikal o may “*blue collar job*”?
A. ginagamit ang lakas ng katawan lamang
B. mas ginagamit ang lakas ng katawan na sinasabayang angking kakayahang sa kanilang paggawa
C. kakayahang at talino ng mga manager, doctor, inhinyero
D. nagtatrabaho sa malalaking kompanya
13. Kaninong pahayag na kung saan napakahalaga ng inobasyon para sa isang *entrepreneur* dahil makatulong ito sa patuloy na pagbabago ng kanyang lilikhain ng mga produkto?
A. Abraham Harold Maslow
B. Edward Denison
C. Joseph Schumpeter
D. Upton Sinclair

14. Alin a apat na salik ng produksyon ang tumutukoy sa kalakal na nakalilikha ng bagong produkto?
- enterprise*
 - kapital*
 - lupa*
 - paggawa*
15. Saan nanggagaling ang lupa, lakas paggawa, kapital at kakayahang *entrepreneur* bilang mga salik ng produksyon?
- bahay-kalakal*
 - industriya*
 - pamahalaan*
 - sambahayan*

Karagdagang Gawain

Gawain 8. IRF Chart

Muli mong balikan ang *IRF Chart*. Sa bahaging ito ay isusulat mo na ang iyong Final na kasagutan batay sa iyong pag-unawa sa paksang tinalakay. Inaaasan din na malinaw mo nang masasagot ang mga katanungang: Ano ano ang mga salik ng produksyon at ang implikasyon nito sa pang-araw-araw na pamumuhay? Handa ka na ba? Isulat mo na ang iyong *Final* na kasagutan.

IRF Chart

<i>I-initial Answer</i>	
<i>R-evised Answer</i>	
<i>F-final Answer</i>	

Susi sa Pagmawasto

Panimulang Pagtataya 1. C 2. C 3. A 4. C 5. C 6. B 7. B 8. C 9. D 10. C	(Maarining magkakaiiba-tiba ang sagot nge mga mag-aaral. Balikan Nation Gawain 1. IRF Chart
Tuklasin Gawain 2. Larawan-Suri Panimulang Pagtataya 11. C 12. C 13. C 14. B 15. D	(Maarining magkakaiiba-tiba ang sagot nge mga mag-aaral. Tuklasin Gawain 2. Larawan-Suri
Pagyamanin Gawain 3. Buuin Nation Mga Salik nge Produksyon 1. C 2. C 3. A 4. C 5. C 6. B 7. B 8. C 9. D 10. C	(Maarining magkakaiiba-tiba ang sagot nge mga mag-aaral. Pagyamanin Gawain 4. Ikot-Nawain
Pagyamanin Gawain 5. IRF Chart 11. C 12. C 13. C 14. B 15. D	(Maarining magkakaiiba-tiba ang sagot nge mga mag-aaral. Pagyamanin Gawain 6. Isulat Mo Sa Tri-Linear Model
Isagawa Gawain 7. Basa-Suri 11. C 12. C 13. C 14. B 15. D	(Maarining magkakaiiba-tiba ang sagot nge mga mag-aaral. Isagawa Gawain 7. Basa-Suri
Kargadagang Gawain Gawain 8. IRF 1. C 2. C 3. A 4. A 5. C 6. C 7. C 8. B 9. D 10. C	(Maarining magkakaiiba-tiba ang sagot nge mga mag-aaral. Kargadagang Gawain Gawain 8. IRF

Mga Sanggunian

“Tony Tan Caktiong.” Last updated June 26, 2011.
https://en.wikipedia.org/wiki/Tony_Tan_Caktiong.

Balitao, Bernard. *Ekonomiks: Araling panlipunan modyul para sa mag-aaral*. Philippines: Vibal Group, Inc., 2015.

Bolisay, Guian. “Currency vol. monopoly.” Image. 2011.
<https://www.flickr.com/photos/instantvantage/5556036722>.

Department of Education. *Curriculum guide: Araling panlipunan 9*. Philippines: Author, 2016.

Holmstad, Oyvind. “Small farmhouse in the rice fields of Bohol.” Image. 2017.
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Small_farm_house_in_the_rice_fields_of_Bohol.jpg.

Photography, Louie. “Manny Villar T’nalak Festival 2009.” Image.
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Manny_Villar_T%27nalak_Festival_1_2009.jpg.

Roughneen, Simon. “SE Asia defies global foreign investment downturn.” Published June 13, 2019. <https://asiatimes.com/2019/06/se-asia-bucks-global-foreign-investment-downswing/>.

Senate of the Philippines. “Teresita Sy-Solon.” Image. 2012. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Teresita_Sy-Coson1.jpg.

Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Department of Education - Bureau of Learning Resources (DepEd-BLR)

Ground Floor, Bonifacio Bldg., DepEd Complex
Meralco Avenue, Pasig City, Philippines 1600

Telefax: (632) 8634-1072; 8634-1054; 8631-4985

Email Address: blr.lrqad@deped.gov.ph * blr.lrpd@deped.gov.ph